

20.ÜNİTE

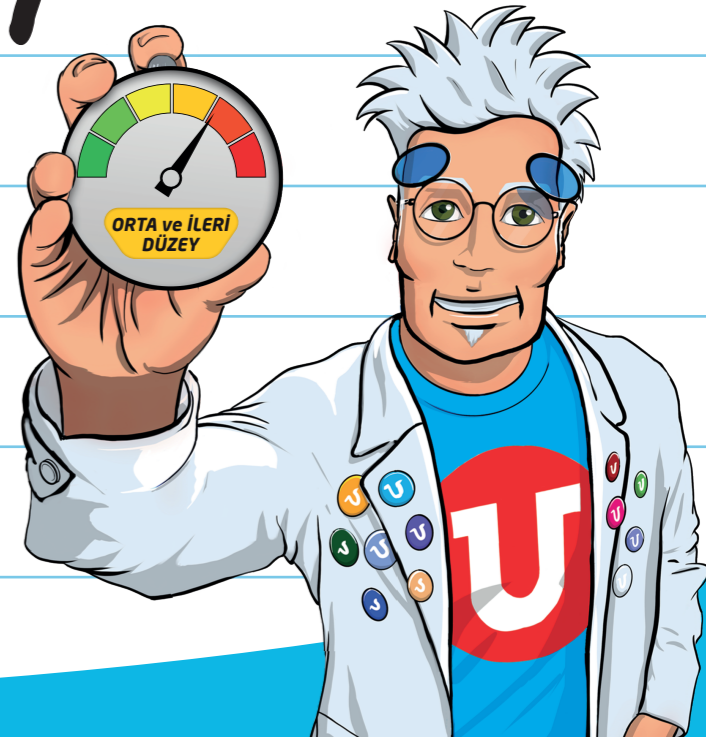

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

Eğitim, Kültür, Sosyal ve Ekonomik
Alanlarda Yapılan İnkılaplar

BEGÜM ÜNLÜ

SIYASİ, HUKUK, EĞİTİM, KÜLTÜR, SOSYAL VE EKONOMİK ALANLARDA YAPILAN İNKILAPLAR

Türk İnkılabı

Siyasi İnkılaplar

Hukuksal İnkılaplar

Eğitim ve Kültür Alanındaki İnkılaplar

Sosyal Alandaki İnkılaplar

Ekonomik Alandaki İnkılaplar

TÜRK İNKILABI VE SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

İslahat: Tamir etme, düzenleme anlamı içerir. Terminolojik olarak bozulan kurumlarda düzenleme yapılması anlamı taşır. Osmanlı'da görülen yenileşme hareketleri İslahattır.

İhtilal: Bir anda olup biten, siyasal, sosyal, ekonomik ve toplumsal düzeni kökten değiştirmek yerine karşı olma anlayışı taşıyan girişimlerdir.

İnkılap: Bir devletin dayandığı temel ilkelerin ve toplumun yaşam düzeninin hızla ve ileriye dönük değişimine denir.

TÜRK İNKILABININ ÖZELLİKLERİ

- “Bu İnkılap, ilk anda akla gelen ihtilal anlamından ileride ondan daha geniş bir değişmeyi dile getirmektedir.” sözüyle Mustafa Kemal, Türk İnkılabı’na “köklü değişiklikler getirme” anlamı yüklemiştir.
- İnkılaplar, “zamanın koşulları gözetilerek aşama aşama, birbirini tamamlar nitelikte” yapılmıştır.
- Türk İnkılapları, “Türk milletinin gereksinimlerini karşılama ve bir ihtiyaca cevap verme” anlayışıyla gerçekleştirilmiştir.

Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar

Cumhuriyet in İlan Edilmesi

- Cumhuriyet yönetiminin ilk işareti Amasya Genelgesi'nde yer alan "milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır." kararı ile belirtilmiştir.
- - Büyük Millet Meclisi'nde "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." kararına yer verilmiştir.
- 20 Ocak 1921'de kabul edilen Teşkilat-ı Esasi'de (1921 Anayasası) "Türkiye Devleti TBMM'ce idare olunur.." kararı kabul edilmiştir.
- 1 Kasım 1922'de saltanat kaldırılarak monarşi yerine millet iradesine geçilmiştir.
- 1920 - 1923 arası Saltanat taraftarları ile ulusal devlet tarafları arasında yaşanan tartışmalar; 1 Kasım 1922'de Saltanatın kaldırılması sonrası "rejim tartışmaları" biçiminde devam etmiştir.

→ Bu sebeple 23 Nisan 1920'de kurulan Yeni Türk Devleti'nin "rejim sorunu, hükümet kurma zorlukları ve hükümet üyeleri arasında yaşanan uyumsuzluk" gibi sorunlar Cumhuriyet'in ilanı ile giderilmeye çalışılmıştır.

Bu doğrultuda,

- 1 Nisan 1923'te seçimlerin yenilenmesine karar verilmiştir.
- 11 Ağustos 1923'te II. TBMM açılmış ve 1 Ekim 1927'ye kadar çalışan bu meclis Cumhuriyete geçişi sağlamış, birçok inkılabın yasaları bu meclis tarafından çıkarılmıştır.
- 9 Eylül 1923'te Mustafa Kemal önderliğinde, Türkiye'nin ilk siyasi partisi olan Halk Fırkası kurulmuş ve 11 Eylül 1923'te Mustafa Kemal, Halk Fırkası başkanlığına seçilmiştir.
- 13 Ekim 1923'te Ankara başkent ilan edilmiştir.
- 27 Ekim 1923'te Ali Fethi Okyar başkanlığındaki hükümet istifa etmiş ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiştir.

Cumhuriyetin İlanınının Sonuçları

- Yeni Türk Devleti'nin rejimi kesinlik kazanmıştır.
- Devlet başkanlığı sorunu çözülmüştür.
- Meclis Hükümeti Sistemi'nden Kabine Sistemine geçilmiştir.
- Hükümet bunalımı çözüldüğünden yürütme işleri hızlanmıştır.
- Özellikle siyasi alanda ve laik devlet düzenine yönelik yapılacak inkılaplara ortam hazırlanmıştır.
- Hilafet taraftarlarının muhalefetlerinin artmasına neden olmuştur.

! NOT

Cumhuriyet'in ilanı ile,

- Mustafa Kemal Cumhurbaşkanlığına getirilmiş,
- İlk kabine Hükümet Başkanı İsmet Bey olmuş
- Ali Fethi Okyar Meclis Başkanı olarak göreve başlamıştır.

Örnek:

**29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile aşağıdaki-
lerden hangisi amaçlanmamıştır?**

- A) Devlet başkanlığı sorununun çözülmesi
- B) Rejimin adının belirlenmesi
- C) Saltanatın kaldırılması
- D) Demokrasi yönetiminin kurulması
- E) Özgürlükçü ve çağdaş esasların yönetimde yer bulması

Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)

- 1 Kasım 1922'de Saltanat kaldırılmış, 17 Kasım 1922'de son padişah Vahdettin ülkeyi terk etmiş ve TBMM, II. Abdülmecid'i Halife tayin etmiştir.

Halifeliğin kaldırılmasında,

- Halife'nin tüm Müslümanları temsil etmesi yönüyle Türkiye'nin "ulus devlet" olma anlayışıyla örtüşmemesi,
 - Türkiye Devleti'nin iç politikasını millî egemenlik, dış politikasını da başka devletlerin iç işlerine karışmama ve başka devletlerin de iç işlerine karışmasına karşı olması anlayışına dayandırması,
 - Abdülmecid'in siyasi otorite gibi davranması ve devleti temsil anlamına gelen törenler düzenlemesi,
 - inanç özgürlüğünün sağlanması,
 - laik devlet düzenine geçilmek istemesi,
- durumları belirleyici olmuştur.

YAYINLARI

Örnek:

3 Mart 1924'te Halifeliğin kaldırılmasının,

- I. inanç özgürlüğünü sağlama,
- II. Türkiye Devleti'nin iç işlerine karışılmasını önleme,
- III. Cumhuriyet'in kazanımlarını pekiştirme

amaçlarından hangilerine katkı sağladığı savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

Örnek:

3 Mart 1924'te Halifeliğin kaldırılması ile,

- I. Osmanoğulları hanedanının yurt dışına çıkarılması,
- II. Şeriye ve Evkaf Vekâleti'nin kaldırılması,
- III. Milli Savunma Bakanlığı'nın kurulması

düzenlemelerinden hangileri arasında doğrudan ilişki kurulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I ve III

Halifeliğin Kaldırıldığı Gün Çıkarılan Diğer Kanunlar:

1) Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)

- Ülkedeki tüm azınlık ve yabancı okulların MEB'e (Maarif Vekaleti'ne) bağlanmasına,
 - Yabancı ve azınlık okullarında Türkçe, Tarih, Coğrafya derslerinin Türk öğretmenlerce Türkçe okutulmasına,
 - Tüm eğitim kurumlarının devletin denetimi altına alınmasına,
 - Millî Eğitim Bakanlığı'nın bilimsel ve mesleki eğitim ihtiyacına cevap verecek nitelikte yapılandırılmasına,
 - Eğitimin ulusal ve çağdaş nitelik kazanmasına,
 - Düşünce ve duyguda birleşen bir toplumun oluşturulmasına
- Ortam hazırlamıştır.

- 2) Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılmış, bu kurum yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü açılmıştır.
- 3) Erkanıharbiye Vekaleti kaldırılmış ve en yüksek askeri makam olarak Erkanıharbiye Umumiye Reisliği (Genelkurmay Başkanlığı) kurulmuştur.
- Türkiye Cumhuriyeti bu yasayla "orduyu siyasetin dışında tutma" amacını göstermiştir.
- Amaç orduda birlik beraberliği korumak ve demokratikleşmeyi sağlamaktır.

Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş Çalışmaları

Türkiye Cumhuriyetinde İlk Siyasi Partiler

Cumhuriyet Halk Fırkası

- Genel başkanı Mustafa Kemal'dir. 9 Eylül 1923'te kurulmuştur.
- Halkın istek ve görüşlerinin meclise daha kolay yansımalarını sağlama, inkılapları yapacak ve halka benimsetecek kadroları yetiştirme, demokrasiyi tüm kurum ve kuruluşlarıyla işletme gibi düşüncelerle kurulmuştur.
- Halk Fırkası; 1924'te Cumhuriyet Halk Fırkası, 1935'te Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

- Genel başkanı Kâzım Karabekir'dir. 17 Kasım 1924'te kurulan parti 5 Haziran 1925'e kadar faaliyet göstermiştir.
- Bu partinin kurulmasında Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşları arasında meydana gelen görüş ayrılıkları etkili olmuştur.
- Şeyh Sait Ayaklanması'yla ilgisi olduğu gerekçesiyle 5 Haziran 1925'te kapatılmıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası

- Genel başkanı Fethi Okyar'dır.
- 1929'da dünya ekonomik krizi sırasında mevcut hükümetin uygulamalarına seçenek olacak yeni görüşler üretmek, mevcut hükümeti denetlemek, halkın istek ve görüşlerini yönetimde yansıtmak amacıyla kurulmuştur (1930).
- Fetih Bey, Cumhuriyet yönetimi karşıtlarının katılmasından endişe ettiği partisini 18 Aralık 1930'da kapatmıştır.

Laik Devlet Düzenine ve Rejime Karşı Tepkiler

I. Şeyh Sait İsyanı (13 Şubat 1925)

- 17 Kasım 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın, "Halkın dinine saygılı olma" paralelinde parti programına yer vermesini fırsat bilen çevrelerin, "dini duyarlılık" üzerinden halkın galeyana getirilmesini amaçladıkları isyandır.
- Misak-ı Millî sınırları içinde yer alan Musul üzerinde çıkarları olan İngiltere'nin, halkın dinî duygularını casusluk faaliyetleri ile kışkırtması ve dinî duyarlılığı yüksek olan halkın kışkırtılması sonucu çıkan isyandır.
- Fethi Bey Hükümeti istifa etmiştir.

İsmet Paşa tarafından yeni kurulan hükümet;

- Ordu unsurlarını isyancılar üzerine gönderme,
- Sıkıyönetim ilan etme,
- 4 Mart 1925'te "Takrir-i Sükun Yasası'nı" çıkarma
- Tutumlarıyla huzuru sağlamaya çalışmıştır.
- 15 Nisan 1925'te isyan bastırılmış, isyanla ilişkili olduğu düşünülen Terakkiper-
ver Partisi 5 Haziran 1925'te kapatılmış, Terakkiperver Fırkası üyelerinden ba-
zıları ömür boyu siyasetten men edilmiştir.

! NOT

- Şeyh Sait İsyanı, Musul'un Misak-ı Millî doğrultusunda çözülememesine neden olmuştur.

Örnek:

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın, "fikirlere ve dini inançlara saygılı olma" anlayışları inkılaplardan rahatsızlık duyan toplumun belli bir kesimi tarafından saltanatı ve hilafeti geri getirmek olarak algılanmıştır. Farklı görüş ve isteklerin yönetime yansıtılması amacı da kullanılarak toplumun belli bir kesimi tarafından çıkarılan Şeyh Said İsyanı

Verilen boşluk aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa doğru olur?

- A) demokratikleşme çabalarına güç katmıştır.
- B) rejim karşıtı isyandır.
- C) inkılapların yerleşmesini kolaylaştırmıştır.
- D) birlik ve bütünlüğü çabuklaştırmıştır.
- E) İlk Beş Yıllık Kalkınma Planı'na geçişi hızlandırmıştır.

II. Mustafa Kemal Paşaya Suikast Teşebbüsü (16 Haziran 1926)

- Ziya Hurşit, Laz İsmail, Gürcü Yusuf ve Çopur Hilmi gibi bir grubun yapacağı suikast sonrası Giritli Şevki de onları motorla Sakız Adası'na kaçırmayı planlamıştır.
- Mustafa Kemal'in İzmir'e geliş gününün bir gün gecikmesi ve Giritli Şevki'nin vazgeçmesi suikast girişimini sonuçsuz bırakmıştır.
- İstiklâl Mahkemelerinde suçlu görülenler cezalandırılmıştır.

III. Kubilay (Menemen) Olayı (23 Aralık 1930)

- 23 Aralık 1930'da Derviş Mehmet öncülüğünde, halkın dinî duygularını kullanarak laik düzene ve yapılan inkılaplara tepki olarak çıkan isyandır.
- Öğretmen Asteğmen Kubilay ve iki bekçi Menemen'de isyancılar tarafından öldürülmüştür.
- Devlet isyanı kısa sürede bastırılmıştır.

! NOT

Şeyh Sait İsyanı ve Kubilay Olayı'nın ortak yönleri arasında,

- Rejim karşıtı isyanlar olmaları,
- Laik devlet düzenine ve inkılaplara karşı olmaları,
- Çok partili yaşama geçiş çabalarına engel olmaları yönleri önemlidir.

HUKUK Alanında Yapılan İnkılaplar

Türk Medeni Kanunu nun Kabul Edilmesi:

- Osmanlı Medeni Kanunu, Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında oluşturulan Mecelle denen kanun ile geliştirilmiş ve sistemli hale getirilmiştir.
- 17 Şubat 1926'da İsviçre Medeni Kanunu Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenerek mecliste kabul edilmiştir.
- İsviçre Medeni Kanunu'nun, Türk Medeni Kanunu'na temel olarak alınmasında, Avrupa Medeni Kanunları içerisinde en yenisi olması, kadın - erkek eşitliği ve demokratik esaslar çerçevesinde düzenlenmiş olması etkili olmuştur.
- Türk Medeni Kanunu 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girmiştir.

Medeni Kanunun Türk kadınına sağladığı bazı haklar şunlardır:

- Tek eşli evlilik
- Resmi nikah zorunluluğu
- Evlilikte yaş sınırı
- Boşanmanın şartlara bağlanması
- Kadın - erkek için eşitlik ilkesi
- Mirasta kadın - erkek eşitliği
- Çocuğun velayetinin kadınlara da verilmesi

- Evlenmede eşlerin isteğinin esas alınması
- Medeni Kanun'un kabulü ile birlikte Türk toplumunda ve aile yaşamında kadın-erkek eşitliği sağlama yoluna gidilmiştir.
- Türk Hukuk sistemindeki inkılap süreci sadece Medeni Kanun'un kabulü ile sınırlı kalmamıştır.
- Hukuk sisteminin tüm alanları, Avrupa devletlerinin uygulamış olduğu hukuk sistemleri esas alınarak çağdaş Türk Hukuk Sistemi oluşturulmuştur.

Örnek:

17 Şubat 1926'da TBMM'de kabul edilen ve 4 Ekim 1926'da yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu,

- I. laiklik,
- II. halkçılık,
- III. devletçilik

ilkelerinden hangileriyle ilişkilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Eğitim Alanında Yapılan İnkılaplar

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)

- Çeşitli kurumlara bağlı devlet okulları, medreseler, kilise teşkilatlarına bağlı azınlık okulları ve yabancı okulların tamamı Maarif Vekaleti'ne (Millî Eğitim Bakanlığı) bağlanmıştır.

Maarif Teşkilatı Kanunu (2 Mart 1926)

- Eğitim sistemi millî olacak şekilde ilk ve orta öğretim programları belirlenmiş, eğitim hizmetleri çağdaş esaslara dayandırılmıştır.
- Okul açma izni ve eğitim kurumlarındaki öğretim programları devlet kontrolüne alınmıştır.

Yeni Türk Harflerinin Kabulü (1 Kasım 1928)

- Türk toplumunun eğitim seviyesini yükseltmek,
- Türk halkının okur - yazar oranını artırmak,
- En son bilimsel ve teknik gelişmeleri, kültürel faaliyetleri takip etmek amaçlarıyla latin esaslı harflerden Türk diline uygun olanlardan 29 harfli Yeni Türk harfleri çıkarılan kanunla yürürlüğe girmiştir.

Millet Mekteplerinin Açılması (1928)

- Halkın okuma yazma seviyesini yükseltmek ve halka yeni harfleri tanıtmak için Millet Mektepleri açılarak "Türk toplumunu çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkarma" hedefi doğrultusunda önemli bir adım daha atılmıştır.

Üniversite Reformu (1933)

- Modern ve çağdaş bir eğitim ile bilimsel gelişme ve kalkınma için gerekli görülen düzenlemeler üniversite eğitimi için de önemsenmiş ve 1933'te Üniversite Reformu yapılmıştır.
- 1934 çıkarılan bir kanunla İstanbul'daki Mülkiye Mektebi, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne dönüştürülerek Ankara'ya taşınmış,
- 1925'te kurulan Ankara Hukuk Mektebi, Hukuk Fakültesi adını almış,
- İstanbul Üniversitesi'nde çok sayıda enstitü kurulmuş, Tıp Fakültesi'nde birçok klinik açılmıştır.

Türk Tarih Kurumunun Açılması (1931)

- Türk milleti aleyhindeki görüşlere cevap vermek,
- Millî bilinç ve ulusal kültürü geliştirmek,
- Türk tarihini araştırmak, elde edilen sonuçları yayımlamak,
- Türklerin eski ve köklü bir geçmişe sahip olduklarını belge ve bulgularla gün ışığına çıkarmak,
- Asya uygarlığını yaratanların arasında Türklerin de olduğunu kanıtlamak gibi amaçlarla 1930'da Türk Ocağı çatısı altında yapılan kurum, 1931'de Türk Tarihî Tetkik Cemiyeti adıyla kurulmuş ve daha sonra Türk Tarih Kurumu adını almıştır.

T.C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU

Türk Dil Kurumunun Açılması (1932)

- Türk dilinin korunmasına Atatürk Türk Dil Kurumu toplantısında ve geliştirilmesine büyük önem veren Atatürk, milletimizin birbiriyle iyi iletişim kurmasının Türk dilinin korunmasına ve geliştirilmesine bağlı olarak mümkün olacağı inancı ile 12 Temmuz 1932'de Türk Dil Tetkik Cemiyeti kurulmuştur.
- Dönemin önemli edebiyatçıları ve milletvekilleri olan Semih Rifat, Ruşen Eşref, Celal Sahir ve Yakup Kadri kurucuları olup kurumun ilk başkanı Semih Rifat'tır.
- Türk Dil Tetkik Cemiyeti'nin amacı, "Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onun yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirmek" olarak tespit edilmiştir. 1936'da Türk Dil Kurumu adını almıştır.

TÜRK DİL KURUMU

Örnek:

Atatürk Dönemi'nde, eğitim ve öğretim alanında yapılan,

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması,
- Millet Mektepleri'nin açılması,
- Harf İnkılabı'nın yapılması

düzenlemeleri Türk eğitim sisteminde,

- I. ulusallık,
- II. çağdaşlık,
- III. halkçılık

ilkelerinden hangilerinin gözetildiğini gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

Sanatsal Gelişmeler

Atatürk Döneminde;

- Osmanlı döneminden kalma Sanayiinefise Mektebi "Güzel Sanatlar Akademisi" haline getirmiştir.
- Burada yetişen birçok sanatçıyı, kendilerini geliştirmeleri için Avrupa'nın sanat merkezlerine göndermiştir.
- Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Adnan Saygun gibi kompozitörler ile Çallı İbrahim, Namık İsmail gibi ressamlar Almanya, Avusturya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerine gönderilmiştir.

- İlk Türk operasının hazırlanması için ünlü müzisyen Adnan Saygun'u görevlendiren Atatürk, Cemal Reşit Rey'e de ilk konservatuvarı kurdurmuştur.
- 1937'de Resim ve Heykel Müzesi'ni açarak Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemin sanatsal ürünlerini aynı çatı altında bir araya getiren Atatürk olmuştur.
- 1925'te Ankara'da müzik öğretmeni yetiştirilmesi amacıyla Musiki Muallim Mektebi açılmıştır.
- Ünlü besteci Prof. Paul Hindemith'ten yardım alınarak Türkiye'deki müzik kurumlarının durumları hakkında hazırladığı rapor doğrultusunda 1 Kasım 1936'da Musiki Muallim Mektebi eğitime başlanmıştır.
- Genellikle Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet temaları içerikli Cumhuriyet döneminin ilk on yılına ilişkin İnkılap Sergisi Ekim 1933'te Ankara'da açılmıştır.

Örnek:

Türkiye’de yüksek bir medeniyet düzeyine ulaşılmasını hedefleyen Atatürk, sanata verdiği önemle modern Türk sanatlarının öncüsü ve mimarı olmuştur.

Bu anlayış doğrultusunda Atatürk Dönemi’nde aşağıdakilerden hangisine öncelik verilmemiştir?

- A) Osmanlı Dönemi’nden kalma Sanayi-i Nefise Mektebi’nin Güzel Sanatlar Akademisi olarak düzenlenmesine
- B) Mimaride Anıtkabir’in yapılmasına
- C) Adnan Saygun öncülüğünde Cemal Reşit Rey’de ilk konservatuarın kurulmasına
- D) Müzik öğretmeni yetiştirilmesi amacıyla Musiki Muallim Mektebi’nin açılmasına
- E) Resim, heykel, mimarlık ve müzik alanlarında eğitim görmeleri için çok sayıda öğrencinin Avusturya, Almanya, Fransa gibi ülkelere gönderilmesine

Sosyal Alanda Yapılan İnkılaplar

Şapka Kanunu

- Bu kanun, 25 Kasım 1925'te kabul edildi.
- 3 Aralık 1934'te din adamlarının ibadet yerleri dışında dinî kıyafetlerle gezmeleri yasaklandı.
- Diyanet İşleri Başkanı ve diğer dinlerin en yetkili kişilerinin özel kıyafetleriyle dolaşabilmelerine izin verildi.
- Çağdaş Avrupa ülkelerinin kullanmış olduğu kıyafetler kabul edilerek farklı kıyafet uygulanmasına son verildi.

Takvimde Değişiklik

- 26 Aralık 1925'te Hicri ve Rumi takvimlerin yerine Miladi takvim kabul edildi.
- 1 Ocak 1926'dan itibaren de kullanılmaya başlandı.
- Çağdaş Avrupa ülkeleriyle takvim birliğine gidilerek takvim alanındaki farklı uygulamalar ortadan kaldırıldı.

Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması

- 30 Kasım 1925'de kabul edilen bir yasayla tekke, zaviye ve türbeler kapatıldı.
- Türbedarlıklar ile şeyhlik, dervişlik, çelebilik vb. birtakım unvanlar kaldırıldı.
- Böylece toplumsal alanda farklılıklar giderilmiş oldu. Vatandaşlar arasında eşitlik sağlandı.

Ölçü Birimlerinde Değişiklik

- 1931'de kabul edilen bir kanunla eski ağırlık ve uzunluk ölçüleri değiştirildi.
- Eskiden kullanılan arşın, endaze, okka gibi ölçü birimleri kaldırıldı.
- Bunların yerine uzunluk ölçüsü olarak metre, ağırlık ölçüsü olarak kilo kabul edildi. Farklı ağırlık ve uzunluk uygulamasına son verildi.
- Böylece ticaret alanında yaşanan zorluklar ortadan kaldırılmış oldu.

Saatte Değişiklik

- 26 Aralık 1925'te alaturka saat kaldırıldı.
- Batıdan alınan zaman ölçüsü kabul edilerek bir gün 24 saate bölündü.
- Böylece günlük hayat düzene sokuldu.

Tatil Günlerinde Değişiklik

- Millî bayramlar ve tatil günleri de yeniden düzenlendi.
- 1935 yılında çıkarılan bir kanunla, cuma günü olan hafta tatili değiştirildi.
- Cumartesi oęleden sonra ve pazar günü hafta tatili olarak kabul edildi.
- Avrupa lkeleri ile tatil günlerinde birliğe gidildi. Böylece devletler arası ilişki-lerde yaşanan zorluklar ortadan kaldırıldı.

Soyadı Kanunu

- 21 Haziran 1934'te çıkarılan Soyadı Kanunu ile bahsedilen güçlükler ortadan kaldırıldı.
- Bu düzenlemeye göre her Türk vatandaşının, kendi adından başka, ailesinin ortak olarak kullanacağı bir soyadı alacaktı.
- Bu soyadları Türkçe olacaktı.
- Ahlaka aykırı ve gülünç adlar soyadı olarak kullanılmayacaktı.
- Soyadı Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra 24 Kasım 1934' te TBMM tarafından, Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Atatürk soyadı verildi.

Örnek:

T. C.

NÜFUS HÜVIYET CÜZDANI

No. 51

otuz iki sayfadır.

Aile ismi, vani lâkap ve şöhreti	Atatürk
Adı	Kemal
Babasının adı	Ölmüş Ali Rıza
Anasının adı	Ölmüş Lübeyde
Doğum yeri	Selânik
Doğum tarihi	1881

Bu verilere göre,

- I. devletin rejiminin belli olduğu,
- II. Latin esaslı Türk Harfleri'ne geçişin sağlandığı,
- III. Miladi Takvim'in kullanıldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I ve III E) I, II ve III

Örnek:

- I. Takvim, saat ve ölçü birimleri
- II. Hafta sonu tatili
- III. Tekke ve zaviyeler

Atatürk Dönemi'nde yukarıda verilen alanlardan hangilerinde yapılan düzenlemeler ticari ve ekonomik alanda Avrupa ile ilişkilerin geliştirilmesi amacına yöneliktir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Ekonomik Alandaki İnkılaplar

- “Siyasal zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa, meydana gelen zaferler kalıcı olmaz, az zamanda söner..” Atatürk

İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)

- Türkiye'nin ekonomi, sosyal ve siyasi problemlerinin tartışıldığı ve başkanlığını Kazım Karabekir'in yaptığı İzmir İktisat Kongresi'ne, Türkiye'de bulunan ziraatçı, sanayici, tüccar ve işçi temsilcilerinden 1135 delege katılmıştır.

Kongrede kararlaştırılan kalkınma hedefleri ve yöntemler:

- Hammaddesi ülkemizde olan sanayi dalları kurulmalıdır.
- Yabancı tekellerden kaçınılmalıdır.
- Sanayi özendirilmeli ve ulusal bankalar kurulmalıdır.
- Büyük işletmeler ve fabrikalar kurulmalıdır.
- Özel teşebbüse kredi sağlayan bir devlet bankası kurulmalıdır.
- Devlet, ekonomik görevleri üstlenmelidir.

Örnek:

Farklı meslek, sanat, zanaat gruplarından 1135 delegenin katıldığı İzmir İktisat Kongresi'nde Kongre Başkanı Kâzım Karabekir Paşa, "... Artık denizlerde Türk yapımı gemilerimiz bizim bayrağımızı dalgalandıracak. Hava sahamız Türk yapımı jetler, uçaklar ve hava araçlarıyla donanacak. Yerin altında madencilerimiz üstünde çiftçilerimiz, sanatkârlarımız, işçilerimiz, fabrika ve sanayi kuruluşlarımızı inşa edecekler. Tüccarlarımız ticarethaneleri ve bankalarıyla kâinatta yeni bir Türk dünyası oluşturacaklar..." sözlerine yer vermiştir.

Kâzım Karabekir Paşa'nın bu sözleri doğrultusunda Türkiye'nin,

- I. ekonomiyi geliştirme,
- II. ticareti ve savunma sistemlerini önemseme,
- III. ülke kaynaklarını değerlendirme

amaçlarından hangilerini gözettiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

- Türk köylüsünün maddi bakımdan rahatlamasına yönelik 17 Şubat 1925'te Aşar Vergisi kaldırılmıştır.
- 1927 - Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmış ancak istenilen başarı sağlanamamıştır. Özel sektör sadece Uşak Şeker Fabrikası'nı kurabilmiştir.
- 1933'te I. Beş Yıllık Kalkınma Planı kabul edilmiş; sanayileşmenin ve halkın temel tüketim mallarının üretilmesinin devlet eliyle gerçekleşmesi ve yürütülmesi amaçlanmıştır.
- Sümerbank, İzmit Kağıt Sanayi, Karabük Demir - Çelik, Paşabahçe Cam, Beykoz Deri, Merinos fabrikaları bu kalkınma planının kapsamına göre açılmıştır.
- I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulanmasıyla devletçilik ilkesi resmen yürürlüğe girmiştir.

Örnek:

1934 yılında yürürlüğe giren İlk Beş Yıllık Sanayi Planı'nın hedefleri arasında aşağıdakilerden hangisine yer verildiği savunulamaz?

- A) Yerli hammadde kullanımına
- B) Tüketim araçlarının üretimine
- C) Türk karasularının millileştirilmesine
- D) Kimya, demir, kâğıt ve selüloz vs. sanayii alanlarının kurulmasına
- E) Ülke dışına döviz çıkışının önlenmesine

- 1924 - Özel bir Türk Bankası olan İş Bankası kurulmuştur.
- 1 Temmuz 1926 - Kabotaj Denizcilik Bayramı Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- Kabotaj Kanunu ile Türk karasularında yabancı gemilerin serbest ticaret ve do-laşımına son verilmiştir.
- Bu yönüyle Kabotaj Kanunu bağımsızlık ve ulusçuluk ilkesi paralelinde bir dü-zenlemedir.
- Sağlık alanlarında; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Hıfzı Sıhha Enstitüsü, Kı-zılay, Yeşilay ve Verem Savaş Derneği gibi sağlık ve sosyal kuruluşlar oluşturul-muştur.

TÜRK KIZILAYI

1868

TÜRKİYE

YEŞİLAY

CEMİYETİ

YAKINLARI

Örnek:

Türk karasularında yabancı tüccarların “serbest ticaret ve dolaşım hakkını Kabotaj Kanunu ile sınırlandıran Türkiye’nin” aşağıdaki anlayışlardan hangisine öncelik verdiği savunulabilir?

- A) Bağımsız devlet anlayışına
- B) Tarım faaliyetlerini geliştirmeye
- C) Sanayi yatırımlarına
- D) Diplomatik ilişkilere
- E) Kültürel faaliyetlere

Örnek:

- I. Kapitülasyonların kaldırılması
- II. Aşar Vergisi'nin kaldırılması
- III. Kaptotaj Kanunu'nun çıkarılması

Verilen gelişmelerden hangileri bağımsız devlet anlayışını pekiştirmeye yöneliktir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Örnek:

1930 yılında çıkarılan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'yla vatandaşlara; kolera, veba, çiçek, kuduz, kızamık gibi hastalıkları yerel yönetimlere bildirme mecburiyeti getirilmiş ve devlet tarafından karşılanmak suretiyle bu gibi hastalıkların tedavisinin parasız yapılması için karar alınmıştır.

Bu bilgilerden hareketle Türkiye Devleti'nin,

- I. halkçı,
- II. laik,
- III. sosyal

devlet anlayışlarından hangilerini önemseydiği söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) I ve III

E) II ve III

Örnek:

	1923	1925	1930	1935
Hastane sayısı	86	167	182	176
Yatak sayısı	6,437	9,561	11,398	13,038
Hekim sayısı	554	728	1,182	1625

Cumhuriyet'in ilk yıllarına ilişkin sağlık sektörüyle ilgili verilenler doğrultusunda,

- I. hekim sayısında artış olduğu,
 - II. hastane yapımının önemsendiği,
 - III. en çok hastanın 1935'te görüldüğü
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Örnek:

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRKİYE EKONOMİSİ							
Yıllar	İhracat Milyon	İthalat Milyon	Toplam Mevduat Milyon	Gelir Milyon	Gider Milyon	Gayri Safi millî hasıla Milyon	Yatırımlar Milyon
1924	159	194	5,7	129	140	1203,4	98,6
1926	186	235	10,3	190	190	1650,5	131,6
1928	174	224	22,5	207	207	1632,5	174,5
1930	152	148	32,3	223	223	1580,5	187,2
1931	127	127	35,9	187	187	1391,6	116,9
1933	96	75	69,5	170	170	1141,4	109,2
1935	96	89	75,4	195	195	1310,0	131,6
1937	138	114	96,8	231	231	1806,5	172,1

Bu tabloya göre,

- I. 1924'ten itibaren ithalat ve ihracatın sürekli artış ivmesi gösterdiği,
- II. 1930'da gelir ve giderlerin eşit olduğu,
- III. yatırımlar için en fazla harcamanın 1930'da olduğu

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Örnek:

Yıl	GSMH / Büyüme Hızı (Yüzde)	Sanayi / GSMH (Yüzde)	Tarım / GSMH (Yüzde)
1930	2,2	10	46,8
1932	-10,7	13,9	39,3
1934	6,0	15,3	40,1
1936	23,2	12,3	48,6
1938	9,5	14,2	44,4
1939	6,9	15,5	43,2

Verilen tabloya göre,

- I. büyüme hızının 1930'ların başından 1930'ların sonuna kadar sürekli artış gösterdiği,
- II. büyüme hızı ile tarımsal alandaki gelişmelerin en fazla 1936 yılında görüldüğü,
- III. gayrisafi milli hasılda tarım gelirlerinin önemli bir yer tuttuğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) II ve III

